

Gråsiskan *Carduelis flammea*

Redpoll

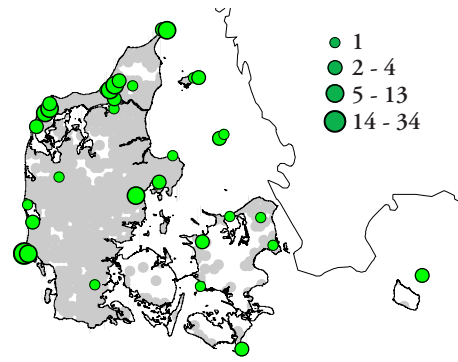

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing site for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

Gråsiskan har en cirkumpolær udbredelse. I Europa yngler underarten nordlig gråsiskan, *C. f. flammea*, i det nordlige Skandinavien, Finland og Rusland. Underarten lille gråsiskan, *C. f. cabaret*, forekommer i Vest- og Mellemeuropa, fra Alperne i syd til Belgien, Holland og De Britiske Øer. Lille gråsiskan ynglede første gang i Danmark midt i 1950'erne, og har siden spredt sig fra det sydlige Jylland mod nord og øst, og den yngler i dag i hele Jylland og flere steder på Øerne. Nordlig gråsiskan er i Danmark en talrig træk- og vintergæst fra midten af oktober til begyndelsen af april. I nogle år er der invasioner af nordlig gråsiskan.

Nordlig og lille gråsiskan betragtes i dag ofte som to selvstændige arter. Opsplitningen er dog ikke entydig, og behandles her under et. De to former er svært bestemmelige og de har desuden været betragtet som én art i det meste af den periode, som dette atlas dækker, hvorfor der i hovedparten af materialet ikke har været skelnet mellem de to former.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første gråsiskener ringmærket i 1928 med ringe fra Dansk Ornithologisk Central. Som for så mange andre småfugle var det dog først

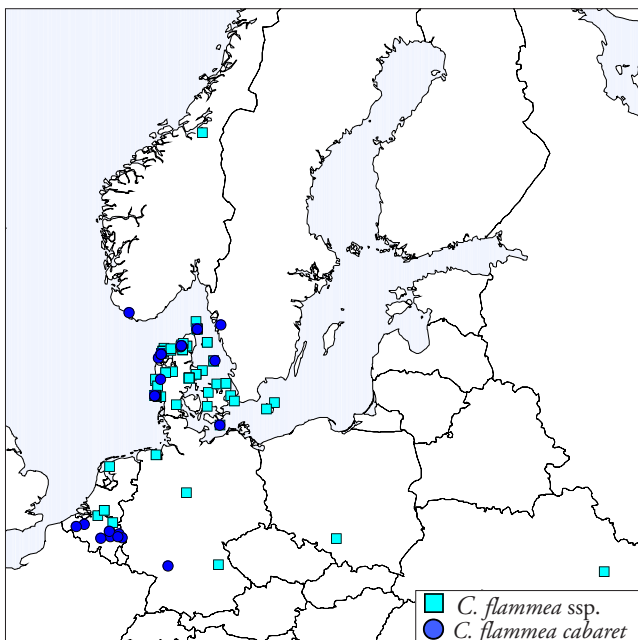

Fig. 1. Samtlige genfund af gråsiskan ringmærket i Danmark (n=154). All recoveries of redpoll ringed in Denmark (n=154).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 19.691

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	154
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	24 (16%)
Antal fugle No. of individuals	138
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	0
Genmeldingsandel Proportion recovered	0,7%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark Ringed abroad and recovered in Denmark	41

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	12 år 2 mdr
Længste afstand Longest dist.	Ukraine Ukraine 1.848 km
Nordligst Northernmost	Norge Norway (63° 27'N)
Sydligst Southernmost	Ukraine Ukraine (49° 11'N)
Østligst Easternmost	Ukraine Ukraine (34° 48'E)
Vestligst Westernmost	Belgien Belgium (03° 26'E)

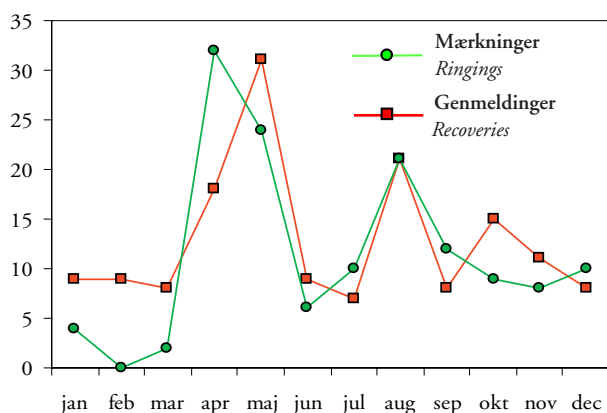

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af gråsirken. *Month of ringing and recovery for recovered redpoll.*

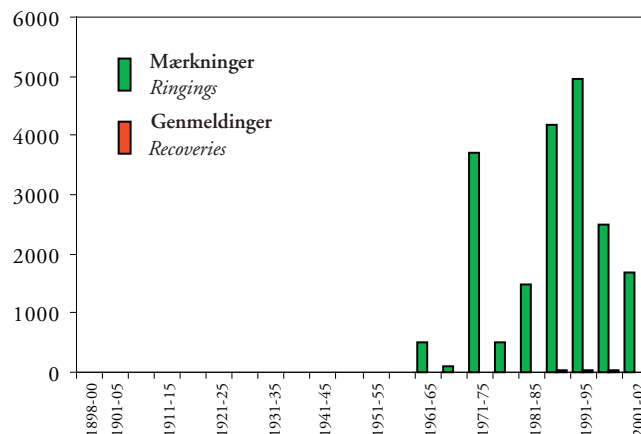

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for gråsirken ringmærket i Danmark. *Ringing and recovery year of redpoll ringed in Denmark.*

efter indførelsen af spejlnet i 1960'erne, at der årligt blev mærket større antal. Flest fugle er mærket i starten af 1970'erne, i slutningen af 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne (fig. 4). I alt er der i Danmark ringmærket 19.691 gråsiskener; 514 bestemt som nordlig gråsirken og 1.880 som lille gråsirken. Af de mærkede fugle er 138 genmeldt, heraf er 47 bestemt til at være lille gråsirken. De resterende gråsiskener er ikke bestemt til underart, men det drejer sig sandsynligvis både om lille gråsirken og nordlig gråsirken. De 47 individer af lille gråsirken er primært mærket ved Jyllands vestkyst, hvor underarten har sin største yngletæthed (Grell 1998). Fuglene, der ikke er bestemt til underart, er mærket over det meste af landet.

Blandt de genmeldte fugle er flest mærket i april, hvor der specielt ved Blåvand Fuglestation er mærket

mange gråsiskener, og igen i august (fig. 3). Der er ikke genmeldt gråsiskener, mærket som redeunger.

Hele 91 % af genmeldingerne er fugle, der er fanget og aflæst i live af ringmærkere, og den overordnede fordeling af genmeldingerne er derfor påvirket af ringmærkerens fordeling. Specielt har man i Belgien tradition for at fange store mængder af småfugle i net – tidligere til burhold, nu til forskning. Denne høje fangst-intensitet præger det overordnede billede.

Træk og overvintring

Hovedparten af de genmeldte små gråsiskener er genfundet i Danmark, heraf ca. halvdelen inden for samme sæson som de blev mærket. 16 fugle er genfundet i Danmark inden for 43 dage efter mærkningen, og her var den gennemsnitlige afstand 3 km (0-12

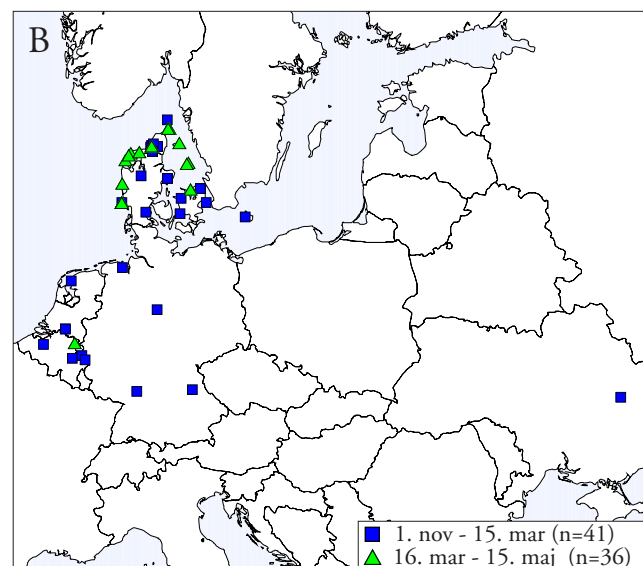
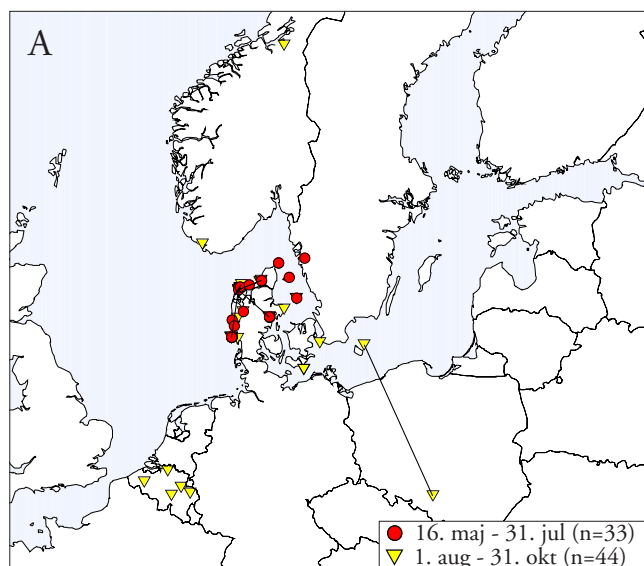

Fig. 5. Gråsiskener ringmærket i Danmark og genmeldt i (A) yngletiden og efterårsperioden og (B) vinter- og forårsperioden. Linjer på kort A angiver direkte træk. *Redpoll ringed in Denmark and recovered during (A) breeding season and autumn and (B) winter and spring. Lines on map A indicate direct migration*

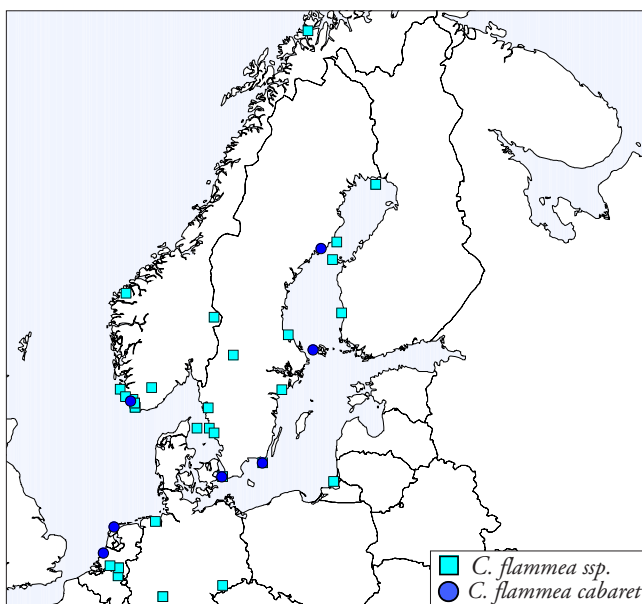

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for gråsiskener ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=41). Ringing localities for Redpolls ringed abroad and recovered in Denmark (n=41).

km). Underarten overvintrer i Vest- og Sydvesteuropa, og dansk-mærkede fugle er fra oktober til december genfundet i Danmark, Belgien og Tyskland (fig. 1). Det sydligste genfund af en danskmærket lille gråsisker er fra Darmstadt in Tyskland. Denne fugl blev ringmærket 27. september 1992 i Thy og genfundet 2. november samme år. En stor del af de britiske gråsiskener, hvorfra den danske bestand sandsynligvis stammer, overvintrer ligeledes i Belgien, men der er på trods af dette fælles overvintringsområde ikke fundet dansk-mærkede gråsiskener på De Britiske Øer eller omvendt. Lille gråsisker yngede første gang i Sverige i begyndelsen af 1970'erne (Svensson m.fl. 1999) og i Norge i slutningen af 1980'erne (Røer 1994), og denne kolonisering er sandsynligvis foregået via Danmark. To fugle af underarten lille gråsisker er mærket i Danmark og senere genfundet i hhv. det sydlige Norge og det sydvestlige Sverige (fig. 1). Desuden er fem fugle af underarten, ringmærket i Norge og Sverige, genfundet i Danmark (fig. 6).

Flere af de ikke-racebestemte gråsiskener er i vinterperioden genfundet syd for Danmark, fra Belgien i vest til Ukraine i øst (fig. 5B). En del af disse fugle er sandsynligvis af underarten nordlig gråsisker, som uden for yngletiden strejfer vidt omkring. I vinterperioden opholder fugle fra Norge, Sverige og Finland sig inden for et stort område i Nord-, Mellem- og Østeuropa (Zink & Bairlein 1995). Et varierende antal nordlig gråsisker optræder i Danmark fra oktober-november til marts-april (Olsen 1992). Flere gråsiskener, mærket i Norge, Sverige og Finland, er genfundet i Danmark

(fig. 6). Desuden er ikke-racebestemte gråsiskener, ringmærket i Danmark, genfundet nord for landet. En gråsisker er mærket ved Skagen så sent som 3. juni 1991 og genfundet i Norge 25. august samme år.

Der er på grund af artens nomadiske levevis, hvor fuglene afsøger store områder for føde, næppe nogen stedtrofasthed over for overvintringsområdet (se Wernham m.fl. 2002). Skønt hovedparten af træk- og vintergæsterne i Danmark stammer fra Norge og Sverige, er der sandsynligvis også af og til fugle fra Finland og Rusland i Danmark. Man har i både Norge og Sverige fundet enkelte gråsiskener mærket i Kina, og i Kina har man fundet fugle mærket i Norge, Finland og Belgien (T. Fransson pers. medd.). Det tyder på, at nordlig gråsisker også i yngleområderne har en nomadisk adfærd. Hvis et område har et stort fødeudbud, tiltrækkes mange ynglefugle (Enemar & Nyström 1981).

Genmeldings- og dødsårsager

Hele 91 % af de genmeldte gråsiskener er aflæst af ringmærkere, og antallet af døde gråsiskener i materialet er således meget begrænset og giver kun et meget overfladisk billede af artens primære dødsårsager. De fleste (9) af de døde fugle er fundet uden angivelse af dødsårsag, to er kollideret med vinduer, en dræbt af en kat, en kollideret med en bil og en fundet udsultet. Den længstlevende af de dansk-mærkede gråsiskener var mindst 12 år og 2 mdr. Fuglen blev mærket i sit første leveår ved Pandrup i oktober 1986 og aflæst samme sted i september 1998. Dette er den hidtil ældste dokumenterede gråsisker i Europa (Staaav 1998).

English summary

The redpoll of the subspecies cabaret is a common breeding bird in most of Jutland and a scattered breeding bird in the rest of Denmark. The nominate subspecies flammea is a common passage migrant and winter visitor. In some years it occurs in irruptions. In Denmark the first redpoll was ringed in 1928, with the majority ringed from the 1970s to today. Forty-seven of the recovered redpolls were described as cabaret; however, the subspecies was not identified for the remaining 91. Most of the recovered birds were ringed in April and August. From October to December cabarets have been recovered in Denmark, Belgium and Germany. Two cabarets ringed in Denmark have been recovered in southern Norway and southwest Sweden. Furthermore, four cabarets from Sweden and one from Norway have been recovered in Denmark. Redpolls, for which the subspecies was not identified, have been recovered from Belgium in the west to the Ukraine in the east.